

ЗМІСТОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАКРОТЕМИ **ФІНАНСИ** В АНГЛОМОВНОМУ ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ

Статтю присвячено аналізу тематичного аспекту англomовного ділового дискурсу, зокрема вивчено потенціал однієї з його макротем – **ФІНАНСИ**. Основою дослідження є ієрархічна модель теми дискурсу, що охоплює три рівні: макротему, підтему та мікротему. Відокремлення підтем та мікротем макротем **ФІНАНСИ** передуює встановленню переліку референтних (предметних) ситуацій, властивих кожній з мікротем. Обґрунтування належності певної ситуації до предметної сфери **ФІНАНСИ** здійснено з опорою на фахові економічні джерела.

До **актуальних** напрямів лінгвістичного пошуку сьогодення належать дискурсологічні розвідки, що вивчають мовно-розумово-комунікативну діяльність людини [1–4]. У річищі цієї проблематики значну увагу дослідників привертає англomовний діловий дискурс [5; 6], однак на сьогодні ще не всі його аспекти дістали належного висвітлення. У фокусі нашого дослідження перебуває тематичний аспект англomовного ділового дискурсу, вивчення якого ґрунтується на тлумаченні теми дискурсу як "ментально-вербального конструктору дискурсу, що актуалізує вербальними засобами зміст базового концепту в тому обсязі, що є актуальним для конкретного дискурсу" [7: 64]. Серед запропонованих у цитованій праці моделей теми розрізняються ієрархічна та лінійна. Ієрархічна модель подана ланцюжком базовий концепт дискурсу – макротема – мікротема [7: 64–66], хоча інші автори слушно стверджують, що ця структура може бути й більш складною: за мікротемою може йти підтема [8: 111–116]. Останнє твердження є справедливим під час нашого дослідження. Варто також зазначити, що, за нашими даними, в англomовному діловому дискурсі наявні дві макротемі: **ФІНАНСИ** і **ПІДПРИЄМНИЦТВО**.

Метою цієї статті є з'ясування змістового потенціалу макротемі **ФІНАНСИ**.

Так, макротема **ФІНАНСИ** охоплює, за нашими даними, декілька підтем: "**БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ**", "**ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ**" та "**РУХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ**".

У межах підтеми "**БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ**" наявні такі мікротемі: "*переказ коштів*", "*операції з рахунками*" та "*кредитні операції*".

Так, у наступній ситуації референтом висловлювання є *переказ коштів*:

(1) *I'll be making a transfer to your Sunshine Clearing Corporation account this afternoon* (Owning Mahowny).

Мікротема "*операції з рахунками*" представлена референтними ситуаціями *відкриття рахунку* і *закриття рахунку*, так у прикладі (2) йдеться про *відкриття рахунку*.

(2) *Would you like me to open up an account for you right now?*

Yeah, uh, 200,000 in the name of Roger Oskaner (Owning Mahowny).

Кредитні операції (позичкові і депозитні [9]) здійснюються у банках та в інших фінансово-кредитних установах (фінансових компаніях, спеціальних фінансово-кредитних інститутах тощо [10]). Так, у межах мікротемі "*кредитні операції*" предметом обговорення стає, зокрема *відкриття позичкового рахунку*:

Manager: You've opened a loan account for Pembro Trading?

Employee: Finally, yes (Owning Mahowny).

Підтема "**ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ**" охоплює мікротемі: "*одержання прибутку*", "*потерпання від збитків*" та "*проведення санації*".

У межах мікротемі "*одержання прибутку*" ми зафіксували такі предметні ситуації: *одержання прибутку у вигляді дивідендів* (приклад (4)) та *одержання прибутку у вигляді процентів* (приклад (5)).

(4) *McCann Erickson is an international company?...? We're publicly traded. We issue dividends* (Mad Men, Shoot, Season 1, Episode 9).

(5) - *We'd like you guys to look at taking a stake in Merrill, something in the neighborhood of 10 %*

- *Well, I don't know if I can generate any interest in 10 %, but if the whole company's in play, I bet that's something that we'd consider* (Too Big to Fail).

Кожне підприємство може потерпати від збитків. На збитковість підприємства впливають як зовнішні фактори (соціально-економічні, ринкові, політична нестабільність тощо), так і внутрішні (виробничі, інвестиційні та фінансові) [11: 78–86]. Так, мікротема "*потерпання від збитків*" охоплює такі референтні ситуації: *банкрутство банку* (приклад (6)) та *фінансова неплатоспроможність* (приклад (7)).

(6) *Henry Paulson: Monday morning Lehman will no longer be able to honor its obligations.<...>. If Lehman files for bankruptcy, we need to figure out how to contain the damage to the rest of you.*

Lloyd Blankfein: I don't think the Lehman bankruptcy takes down our firms.<...>

Timothy Geithner: Lehman is a trading partner for every bank in this room. And their failure will be a massive blow to all of you (Too Big to Fail).

(7) *Jeffrey Immelt: We're having trouble funding our day-to-day operations. Our finance division is infecting the rest of our business* (Too Big to Fail).

Одним із засобів подолання платіжної кризи та запобігання банкрутству підприємства є фінансова санація, яка може відбуватися: способом об'єднання підприємства, яке перебуває на межі банкрутства, з потужнішою

компанією; за допомогою випуску нових акцій; купівлі акцій підприємства, що перебуває на межі банкрутства та інше [12]. Так, аналіз фактичного матеріалу показав наявність таких референтних ситуацій мікротеми "проведення санації": *об'єднання компаній* (приклад (8)) та *купівля акцій збанкрутілого підприємства* (приклад (9)).

(8) *Timothy Geithner: The market doesn't like investment banks, right? <...> so merge them with commercial banks, turn them into regular banks regulated by the Fed. <...>*

Henry Paulson: You want to make them bigger?

Timothy Geithner: The upside is it'll stabilize them (Too Big to Fail).

(9) *–Under these conditions, and assuming you refine your guarantee, Jack, Julie and I, and our partners <...> are prepared to risk \$2 a share.*

– The stock was trading at 79 a month ago!

– The government, if we guarantee this deal, could never justify a high price for your company. And if you don't sell, Lou, you're in bankruptcy (Wall Street. Money Never Sleeps).

Рух фінансових ресурсів відбувається через спеціалізовані фінансово-посередницькі установи: банки, страхові компанії, інститути спільного інвестування та біржі [13]. Таким чином, у межах підтеми "РУХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ" ми виокремили такі мікротеми: "інвестування", "кредитування", "страхування", "рух цінних паперів", "збільшення власного капіталу", "виплата комісійних", "фінансування суб'єктів господарювання" та "розміщення коштів".

В умовах ринку типовим є дефіцит фінансових ресурсів, що зумовлює необхідність створення сприятливих й заохочувальних умов припливу внутрішніх і зовнішніх інвестицій, які, у широкому трактуванні, являють собою вкладення капіталу з метою подальшого збільшення. Так, за нашими даними, мікротема "інвестування" охоплює такі предметні ситуації: *розміщення інвестицій* (приклад (10)), *вкладення коштів у цінні папери* (приклад (11)), *ефективність розміщення інвестицій* (приклад (12)), *прибутковість інвестування* (приклад (13)) та *обсяг інвестицій* (приклад (14)).

(10) *Henry Paulson: Capital injections? <...>*

Dan Jester: I'm not saying nationalize the banks. I'm saying isolate the ones that are really in trouble and make an investment (Too Big to Fail).

(11) *I got a million dollars left of my bonus, okay? It's yours tomorrow a.m. You put it in KZI shares. You leverage that to the max* (Wall Street. Money Never Sleeps).

(12) *The banks need money now. If cash injections are the most efficient way to stabilize them, then we can't back off* (Too Big to Fail).

(13) *Henry Paulson: ?...? we both know that investment banking is a profitable business.*

Warren Buffet: I figure it made you a billionaire somewhat (Too Big to Fail).

(14) *We have hundreds of billions invested. You've assured us the investment is safe* (Too Big to Fail).

В умовах ринкової економіки в основі господарської діяльності лежить можливість залучення коштів для фінансування цієї діяльності. При цьому неминучим є звернення до зовнішніх джерел – кредиту. У сучасних умовах кредитування набуло широкого застосування. Таким чином, у межах мікротеми "кредитування" ми зафіксували такі референтні ситуації: *надання кредиту* (приклад (15)), *умови кредитування* (приклад (16)) та *терміни кредитування* (приклад (17)).

(15) *Henry Paulson: The lenders had already given loans to borrowers with good credit, so they go bottom-feeding. They lower their criteria* (Too Big to Fail).

Henry Paulson: The Fed can lend to nonbanks under unusual and exigent circumstances. We're thinking of taking over 80 % of the company. A.I.G. has collateral. They have assets (Too Big to Fail).

– Jake Arnold. How long ago did we authorize credit?

– Two years (Owning Mahowny).

Сьогодні добре розвинутим є ринок страхових послуг: п'ята частина загального світового страхування концентрується у британській столиці; величезним розмахом відрізняється страховий бізнес і в США, і не має собі рівних у світі [14].

Фінансові потоки будь-якої страхової організації визначають як упорядкований рух фінансових ресурсів [15: 9], що зумовлює наявність вказаної мікротеми в підтемі "РУХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ".

Людина, стикаючись з різного роду ризиками (фінансовими, технічними, соціальними, моральними та ін.), може їх страхувати. Так, мікротема "страхування" подана такими референтними ситуаціями: *страхування нерухомого майна* (приклад (18)), *страхування збитків* (приклад (19)) і *страхування життя* (приклад (20)).

(18) *Dan Jester: A.I.G.'s a huge problem. The books are a mess. Everyone who had a piece-of-crap mortgage security bought insurance on their risk from A.I.G., and I mean everyone* (Too Big to Fail).

(19) *Neel Kashkari: So to control their downside, the banks started buying a kind of insurance. If mortgages default, insurance company pays default swap. The banks insure their potential losses to move the risk off their books so they can invest more, make more money* (Too Big to Fail).

(20) *When selling life assurance, you want the stench of death in their nostrils. Talking to the husband, you want the missus thinking: "Crumbs, chief. What's my life gonna be like when he pegs it?" Men work, women worry. That's what you rely on. Do you understand* (Cemetery Junction)?

В умовах ринкової економіки важливу роль у фінансовій діяльності відіграють цінні папери. З їх використанням вирішуються питання щодо залучення коштів для фінансування підприємств, створення умов

для залучення та використання інвестицій та інше [16]. Так, мікротема "рух цінних паперів" представлена такими референтними ситуаціями: *купівля-продаж цінних паперів* (приклад (21)), *ціна акцій* (приклад (22)), *вартість активів* (приклад (23)) і *біржові торги* (приклад (24)).

(21) *So you bought your stocks based on what? The tom-toms beating in the street?*

- *Sure, share prices aren't really based on how a company works. It's about how mass psychology works* (Limitless).

(22) *Neel Kashkari: If your stock price keeps sliding, you may get an offer at a price that doesn't look all that compelling, but you may have to take it just to keep the company intact.*

Richard Fuld: What kind of price are you talking about (Too Big to Fail)?

(23) - *If we go with your plan to buy the assets, how much is it gonna cost? <...>*

- *It is \$700 billion* (Too Big to Fail).

(24) - *Amis, he put out \$5 billion in sell orders – prices are crashing through the floor!*

- *Come on, people, start selling* (Good year)!

Фінансові ресурси будь-якого підприємства формуються за рахунок власних, позичених та залучених коштів [12; 14 та ін.]. Підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств [12]. Так, предметом обговорення у межах мікротемати "збільшення власного капіталу" є збільшення статутного капіталу, що є однією із складових власного капіталу підприємства. Наприклад:

(25) *Henry Paulson: What are your plans for a capital raise?*

Richard Fuld: We're thinking of reaching out to Warren Buffett (Too Big to Fail).

Референтом висловлювання у мікротемі "виплата комісійних" є виплата комісійних за рекламні послуги. Наприклад:

(26) *They're offering us commission on media, plus a bounty on every unit upside of last year's comps* (Mad Men, Indian Summer, Season 1, Episode 11).

Успішна підприємницька діяльність можлива лише за наявності надійного фінансового фундаменту. Фінансова діяльність полягає у тому, що якщо є вільні фінансові ресурси, то вони повинні бути вкладені у справу, щоб приносити додатковий прибуток. Таким чином, у наступній ситуації предметом обговорення виступає фінансування суб'єктів господарювання:

(27) *We fund most of the world's integrated oil companies, drillers, coal producers, natural gas line providers...* (Wall Street. Money Never Sleeps).

У фінансово-господарській діяльності суб'єктів господарювання кошти завжди перебувають у русі, що забезпечує ефективне функціонування цієї діяльності. Таким чином, референтом висловлювання у наступній ситуації є розміщення коштів:

(28) *Mr. Kalb: I'm still not going to advertise in the magazine. <...> we're gonna put most of our budget into television, radio, Internet* (In good company).

Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що найбільшим потенціалом змісту в англомовному діловому дискурсі вирізняється така складова макротемати **ФІНАНСИ** як "РУХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ" (ця підтема подана найбільшою кількістю мікротем та предметних ситуацій), у той час як складові "БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ" й "ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ" мають досить обмежений змістовий потенціал.

Перспективою роботи є аналогічний аналіз змістового потенціалу макротемати **ПІДПРИЄМНИЦТВО**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Schiffrin D. Approaches to Discourse / D. Schiffrin. – Oxford : Blackwell, 1994. – 470 p.
2. Dijk T. A., van. Discourse, interaction and cognition / T. A. van Dijk // Discourse Studies. Special Issue. – 2006. – 8 (1) – P. 159–177.
3. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации : [монография] / А. Д. Белова. – К. : Киев. ун-т им. Тараса Шевченко, ИИА "Астрей", 1997. – 310 с.
4. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : [кол. монографія] / [під загальн. ред. І. С. Шевченко]. – Харків : Константа, 2005. – 356 с.
5. Шириева Т. А. Когнитивное моделирование институционального делового дискурса : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.19 / Шириева Татьяна Александровна. – Краснодар, 2008. – 540 с.
6. Bargiela-Chiappini F. Business Discourse / F. Bargiela-Chiappini, C. Nickerson, B. Planken. – Houndmills, Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2007. – 282 p.
7. Кудоярова О. В. Дискурсотворча роль теми у професійному конфліктному спілкуванні англомовних медиків (на матеріалі персонажного мовлення) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Кудоярова Ольга Вікторівна. – Харків, 2007. – 238 с.
8. Колейчик О. О. Тематизація як когнітивний механізм : [зб. наук. статей] / О. О. Колейчик // Проблеми семантики слова, речення та тексту. – К. : КНАУ, 2001. – Вип. 7. – С. 111–116.
9. Лаврушин О. И. Банковское дело : [учебник] / О. И. Лаврушин, И. Д. Мамонова, Н. И. Валенцева ; [под ред. проф. О. И. Лаврушина]. – [9-е изд.]. – М. : КНОРУС, 2011. – 768 с.
10. Иванов В. М. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн : [курс лекцій] / В. М. Иванов, І. Я. Софіщенко. – К. : МАУП, 2001. – 232 с.
11. Стельмашук Ю. А. Методи діагностики фінансового стану і схильності підприємства до банкрутства / Ю. А. Стельмашук // Економіка АПК. – 2007. – № 2. – С. 78–86.
12. Фінанси підприємств : [підручник] / Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін]. – [5-е вид., перероб. та допов.]. – К. : КНЕУ, 2005. – 546 с.

13. Залучення фінансових ресурсів на фінансовому ринку [Електронний ресурс] / Інформаційно-економічний портал. – Режим доступу : <http://www.finsettings.com/stat/3004-zaluchennya-fnansovih-resursiv-na-fnansovomu-rinku.html>.
14. Федосов В. М. Теорія фінансів : [підручник] / В. М. Федосов. – К. : ЦУЛ, 2010. – 450 с.
15. Хавтур О. В. Фінансові потоки страхових компаній в умовах трансформації економіки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.04.01 "Фінанси, грошовий обіг і кредит" / О. В. Хавтур. – Тернопіль, 2004. – 25 с.
16. Кудряшов В. П. Курс фінансів : [навч. посіб.] / В. П. Кудряшов. – К. : Знання, 2008. – 431 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Schiffrin D. Approaches to Discourse / D. Schiffrin. – Oxford : Blackwell, 1994. – 470 p.
2. Dijk T. A., van. Discourse, interaction and cognition / T. A. van Dijk // Discourse Studies. Special Issue. – 2006. – 8 (1). – P. 159–177.
3. Belova A. D. Lingvisticheskie aspekty argumentatsii [Linguistic Aspects of Argumentation] : [monografiia] / A. D. Belova. – K. : Kiev. un-t im. Tarasa Shevchenko, IIA "Astreia", 1997. – 310 s.
4. Dyskurs yak kognityvno-komunikatyvnyi fenomen [Discourse as a Cognitive-Communicative Phenomenon] : [kol. monohrafiia] / [pid zagaln. red. I. S. Shevchenko]. – Kharkiv : Konstanta, 2005. – 356 s.
5. Shyriaeva T. A. Kognitivnoe modelirovanie institutsionalnogo delovogo diskursa [Cognitive Modeling of Institutional Business Discourse]: dis. ... doktora filol. nauk : 10.02.19 / Shyriaeva Tatiana Aleksandrovna. – Krasnodar, 2008. – 540 s.
6. Bargiela-Chiappini F. Business Discourse / Bargiela-Chiappini F., Nickerson C., Planken B. – Houndmills, Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2007. – 282 p.
7. Kudoiarova O. V. Dyskursotvorcha rol temy u profesiinomu konfliktnomu spilkuvani anglo-movnykh medykiv (na materialii personazhnogo movlennia) [The Discourse Organising Role of Theme in the Professional Conflict Communication of English-Speaking Medical Workers (Based on Literary Characters Speech)] : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 / Kudoiarova Olga Viktorivna. – Kharkiv, 2007. – 238 s.
8. Koleichyk O. O. Tematyzatsiia yak kognityvnyi mekhanizm [Thematization as a Cognitive Mechanism] / O. O. Koleichyk // Problemy semantky slova, rechennia ta tekstu [Semantics Problems of the Word, Text, Sentence] : [zb. nauk. st.]. – K. : KNAU, 2001. – Vyp. 7. – S. 111–116.
9. Lavrushyn O. I. Bankovskoe delo [Banking] : [uchebnik] / Lavrushyn O. I., Mamonova I. D., Valentseva N. I. ; [pod red. prof. O. I. Lavrushyna]. – [9-e izd.]. – M. : KNORUS, 2011. – 768 s.
10. Ivanov V. M. Groshovo-kredytni systemy zarubizhnykh krain [Monetary Systems of Foreign Countries] : [kurs leksii] / V. M. Ivanov, I. Ya. Sofishchenko. – K. : MAUP, 2001. – 232 s.
11. Stelmashchuk Yu. A. Metody diagnostyky finansovogo stanu i shlynosti pidpriemstva do bankrutstva [Diagnostic Methods of Financial Status and Tendency of Enterprises to Bankruptcy] / Yu. A. Stelmashchuk // Ekonomika APK [APK Economics]. – 2007. – № 2. – S. 78–86.
12. Finansy pidpriemstv [Enterprises Finance] : [pidruchnyk] / Podderiohin A. M., Bilyk M. D., Buriak L. D. ta in.; [ker. kol. avt. i nauk. red. prof. A. M. Podderiohin]. – [5-e vyd., pererob. ta dopov.]. – K. : KNEU, 2005. – 546 s.
13. Zaluchennia finansovykh resursiv na finansovomu rynku [Raising Funds in the Financial Market] [Elektronnyi resurs] / Informatsiino-ekonomichnyi portal. – Rezhym dostupu : <http://www.finsettings.com/stat/3004-zaluchennya-fnansovih-resursiv-na-fnansovomu-rinku.html>
14. Fedosov V. M. Teoriia finansiv [The Theory of Finance] : [pidruchnyk] / V. M. Fedosov. – K. : TsUL, 2010. – 450 s.
15. Khavtur O. V. Finansovi potoky strakhovykh kompanii v umovakh transformatsii ekonomiky Ukrainy [Financial Flows of Insurance Companies in the Ukrainian Economics Transformational Conditions] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekonom. nauk : spets. 08.04.01 "Finansy, groshovyi obig i kredyt" / O. V. Khavtur. – Ternopil, 2004. – 25 s.
16. Kudriashov V. P. Kurs finansiv [The Course of Finance] : [navch. posib.] / V. P. Kudriashov. – K. : Znannia, 2008. – 431 s.

Матеріал надійшов до редакції 27.03. 2013 р.

Юшкевич В. И. Содержательный потенциал макротемы ФИНАНСЫ в англоязычном деловом дискурсе.

Статья посвящена анализу тематического аспекта англоязычного делового дискурса, в частности изучен потенциал одной из его макротем – ФИНАНСЫ. Основой исследования является иерархическая модель темы дискурса, включающая три уровня: макротему, подтему и микротему. Выделение подтем и микротем макротемы ФИНАНСЫ предшествует установлению перечня референтных (предметных) ситуаций, принадлежащих каждой микротеме. Обоснование принадлежности определённой ситуации к предметной сфере ФИНАНСЫ осуществлено с опорой на специальные экономические источники.

Yushkevych V. I. Content Potencial of the Theme FINANCE in English-Language Business Discourse.

The article focuses on the analysis of the English-language business discourse thematic aspect, in particular on one of its themes – FINANCE. The basis of the study is discourse theme hierarchic model including three levels: theme, subtheme and topic. Defining the subthemes and topics of the theme FINANCE proceeds the establishing of the list of referent situations belonging to each of the topics. The use of special economic sources gives the grounds to treat a certain situation as the one proper to the object sphere FINANCE.